

Rusi zasedli Landsberg v prodiranju proti Berlinu!

Prva ruska armada prodira naprej v Pomeraniji, druge sovjetske kolone pa so invadirale provinco Brandenburg in zasedle Stolzenberg. Rusi drže 300 milj dolgo linijo v vzhodni Nemčiji. Sovjetske čete okupirale Zakopane in 60 naselbin v centralni Slovačiji.—Oddelki prve in tretje ameriške armade udri na ozemlje ob Siegfriedovi trdnjaviški liniji. Čete francoske armade prekoračile kanal v južni Alzaciji.—Nova ameriška sila se izkrcala na Luzonu

LONDON, 31. jan.—Čete ruske armade pod poveljstvom maršala Gregorija Žukova so danes okupirale Landsberg, železniško križišče na progi Berlin-Berlin. 68 milj vzhodno od ruske prestolnice. Radio Berlin poroča, da so Rusi prodrli do točke, ki je oddaljena samo 42 milj od Berlina. Poleg Landsberga so Rusi zavzeli Meseritz, železniško postajo v bližini Berlina. Fronta, kjer so v akciji ameriške čete, se vleče od južne strani Aachena do Welchenhausena ob reki Our. Američani so ustanovili nova mostišča ob tej reki. Dve diviziji tretje ameriške armade sta zasedli pozicije na južni strani Dieperta, dve milj notraj Nemčije.

V drugem sektorju zapadne fronte je deveta divizija prve ameriške armade okupirala Rohren, tri milje južno od Monschauja. Šest divizij te armade je v akciji proti nemškim silam v tem sektorju. Prva francoska armada, ki vključuje tudi ameriške čete, je prekoračila kanal v bližini Colmarja v južni Alzaciji. Ljute bitke so v teku pri Schwiru, dve milj od Colmarja.

Luzon, Filipini, 31. jan.—Druge ameriške sile so bile vržene v akcijo proti Japoncem na tem otoku. General Douglas MacArthur poroča, da se je ta sila izkrcala na ozemlju na severni strani zaliva Subica in prodrla enajst milj daleč v notranjost otoka.

Poveljnik te sile je general Eisenhower. Ozemlje, katero je ta sila okupirala, leži 60 milj severozapadno od Manila, glavnega mesta Filipinskih otokov. Izkrcanje ameriških čet je popolnoma presenetilo Japonce. Čete je pripeljal 150 transportov pod poveljstvom podadmirala Arthurja Strubla.

Belgijski socialisti v opoziciji

Kampanja za strmo-glavljenje vlade

Bruselj, Belgija, 31. jan.—Socialisti vodijo opozicijo proti novi belgijski vladi, katere predsednik je spet Hubert Pierlot. Na svoji seji so se izrekli za strmoglavljenje te vlade.

Voditelji socialistične stranke se bodo ponovno sestali na svoji seji ta teden. Na tej bo padla odločitev glede vprašanj, katere bodo stajali v prvi pred zasedanjem državne zbornice, ki se prične 6. februarja.

Razvoj situacije zavisti od stališča vlade, katerega zavzame. Socialisti nameravajo izsiliti glasovanje o zaupnici Pierlotovi vladi. Če bo zbornica glasovala proti zaupnici, bo vlada padla. V nasprotnem slučaju bodo socialisti izstopili iz vlade in povzročili krizo. Socialistična stranka ima pet članov v sedanjem kabinetu. Med temi je Henri Spaak, zunanji minister.

Unija strojnikov preklicala stavko

Chicago, 31. jan.—Mednarodna unija strojnikov, včlanjena v Ameriški delavski federaciji, je preklicala stavko proti Goss Printing Press Co. Stavka, v kateri je bilo zavezovalnih čez 600 delavcev, je nastala zaradi četrtega dne v tovarnah.

STRAH IN TEROR ZAJELA NACIJSKO NEMČIJO

Himmlerjeva okovana pest drži prebivalce v pokorščini

KONFUZIJA V BOMBNIH NAPADIH

Stockholm, Švedska, 31. jan.—Strah in teror prevladujeta med 80.000.000 prebivalci oblegane Nemčije, katere usoda je že zapечатena. Nemčija, ki kateri je Hitler trdil, da je nepremagljiva trdnjava, je izpostavljena napadom zavezniških sil na zapadu, vzhodu in jugu. Nad njo visi Damoklejev meč in nemška mesta se rušijo pod težo bomb, katere mečejo zavezniški letalci.

Kaj se godi znotraj Nemčije, kaj mislijo Nemci zdaj, ko se bliža dan obračuna, je vprašanje, ki vzbuja zanimanje. Drobni povesti o življenju v Nemčiji se izluščajo iz pripovedovanj nevtrálnih potnikov, ubežnih jetnikov, dezertirjev, poročil dopisnikov švedskih listov in nacističnega tiska samega.

Nemški civilisti, izmučeni od garanja v vojnih tovarnah, kopanja strelskih jarkov in neprestanih zaletov v zavetja pred bombami, so napol živi. Teror jih strši neprestano pred bombami in grožnjami nacistov, kakšna usoda jih bo doletela, če zmagoje zavezniški. Himmler in njegovi gestapovci drže ljudi v pokorščini in drastično kaznujejo vsakega upornika.

Dr. Joseph Goebbels vedno tuli v ušesa Nemcem, naj se nikdar ne podajo in prosijo milosti. Kloniti ne smejo svojega vrata, da bi nanj stopila peta ruskih boljševikov ali židov. Nemcem se vrti v glavi in boli jih hrbet, ko se vlečejo od enega regimentacijskega dela do drugega, toda vsaka želja po kapitalizaciji izgine pred gestapovci in strelskimi oddelki. Bombni napadi povzročajo silne zmešnjave.

Nemci so zajeti v pasti, katero so zgradili nacisti okrog njih v zadnjih letih. Oni vedo, da se ne morejo izmuzniti iz pasti, zato se obupno bore in pripravljajo na vse žrtve, katere zahtevajo nacisti.

Amerika pritiska na Švico

Ustavi naj barantanje z Nemčijo

Washington, D. C., 31. jan.—Amerika je začela izvajati ekonomski pritisk na Švico, da prepreči sklepanje kupčij med njo in Nemčijo.

Državni departmet je razkril, da je Lauchlin Currie, Rooseveltov svetovalec, odpotoval v Švico v svrhu obnove pogajanj. Currie bo skušal prepričati švicko vlado za ustavitve prevoza premoga in blaga iz Nemčije v severno Italijo po švicarskih železnicah, dostavljanja kovin in drugega vojnega materiala Nemčiji.

V Washingtonu prevladuje mnenje, da bo Currie dosegel uspehe. Švica se je lahko prepričala o neizbežnem porazu Nemčije, zaeno pa mora računati z zavezniško dominanco po vojne Evrope. To je faktor, katerega bo morala upoštevati.

Industrijski viri Švice so velike vrednosti za Nemčijo zdaj, ko zavezniške armade prodirajo naprej na zapadu in so Rusi zasedli del nemške Šlezije, industrijske pokrajine.

Švica je v oktobru preteklega leta pod pritiskom zavezniških sil poslala svojega ministra v Nemčijo. Švica potrebuje nemški premog in to je vzrok, da se sklepa kupčije z nacisti.

Domače vesti

Pogrešan v vojni

Novice iz Detroita

Iz Clevelanda

Hitler pretrgal dolg molk

Nemčija se bo borila do konca, je dejal

London, 31. jan.—Diktator Hitler se je po dolgem času oglašil in naznanil, da Nemčija ne bo kapitulirala, temveč vztrajala v borbi do konca. On je govoril nemškemu ljudstvu po radiju ob dvanaestletnici nacističnega režima.

Diktator je govoril dvajset minut. Priznal je kritično situacijo na vzhodni fronti.

"Strašna usoda se razvija na vzhodu za stotisoče ljudi," je dejal. "Tem preti uničenje, vendar upam, da bomo postali gospodar položaja. Nemško ljudstvo gre skozi težke preizkušnje. Od alhernege Nemca pričakujem, da bo storil svojo dolžnost. Vsak naj zastavi svoje življenje v tej borbi. Celotna bolni in stari naj napnejo vse svoje sile. Pričakujem, da bodo ženske in dekleta podpirale to vojno v boju z isto energijo kot do sedaj. Zanašamo se na pomoč in milost Boga v tej kritični uri."

Hitler je dalje rekel, da bo Nemčija prestala vse preizkušnje in trpljenje, potem pa je za predil omlajlavec. "Kdor nas bo zabodel v hrbet, bo sramotno umrl," je dejal.

Diktator je dejal, da so zavezniški državniiki odprto orisali usodo nemškega ljudstva. "Kot brezobzirni narodni socialisti in bojevnik megega ljudstva lahko povem tem državljanom enkrat za vselej, da me ne morejo prestrašiti," je rekel. "Kar koli bodo naši sovražniki iznašli, kakšno trpljenje bodo povzročili ljudstvu v mestih in na deželi, se ne more primerjati strahotam in mučertji, ki bi sledile zmaji plukratov in boljševikov, ki so skovali zaroto proti nam."

Novi ameriški poslanik v Braziliji

Rio de Janeiro, Brazilija, 31. jan.—Adolf A. Berle je predložil poveljstvo brazilski vladi kot novi ameriški poslanik, ki je prišel v to mesto. On je bil pred imenovanjem za poslanika po možnosti justicijski tajnik.

Italijanke dobile volilno pravico

Člani vlade objavili dekret

Rim, 31. jan.—Člani italijanskega kabineta, čigar predsednik je Bonomi, so objavili dekret, ki daje ženskam volilno pravico. Te se bodo poslužile, kadar se bodo vršile volitve.

Dekret ne ustreza vsem zahtevam italijanskih žensk, ki so se borile za volilno pravico, a je kljub temu velike važnosti. Ženske so prvič dobile volilno pravico v zgodovini Italije.

Volitve v mestih v osvobojenih pokrajinah se bodo najbrže vršile v marcu tega leta. Ženske bodo lahko volile pri teh volitvah. Dekret določa separatne volitve za moške in ženske.

Ženske zdaj vodijo kampanjo za izenačenje medz v industrijah in imenovanje žensk v urade. Pravkar objavljeni dekret ne omenja tega. Kampanja, da ženske dobe volilno pravico, se je začela že leta 1863. Prve uspehe je dosegla l. 1910 in 1919. Ko je fašizem prišel na krmilo, je bila kampanja ustavljena.

Grški regent revidiral pogoje

Reprezentanti levičarjev na konferenci

Atene, Grčija, 31. jan.—Grška vlada je zavzela bolj prizanesljivo stališče napram levičarjem, ki so se izrekli za mirovna pogajanja. Zadnji teden je nadškof Damaskinos, grški regent, vztrajal ri zahtevi, da mora biti delegacija levičarjev omejena na tri člane, ki pa morajo biti odgovorni voditelji.

Pozneje je Damaskinos revidiral svoje stališče. Listi so zdaj objavili vsebino pisma, izmenjanega med njim in levičarji. Regent je pristal na predlog, da delegacija tvorita dva komunisti, tretji delegat pa naj bo izbran iz nekomunističnih vrst. Dalje je priporočil, naj se konference udeležijo general Stephanos Sarafis, poveljnik levičarskih sil, kot vojaški veščak. On lahko pripelja tudi dva pomočnika na konferenco.

Zdaj je bil objavljen dogovor med delegacijo britskih strokovnih unij, katere načelnik je Walter Citrine, in voditelji Grške delavske zveze. Reprezentanti levičarjev so se sicer udeležili razgovorov, ki so rezultirali v sklenitvi dogovora, niso ga pa hoteli podpisati. Izjavili so, da bi ga podpisali le, če bi vseboval provizijo, da bodo tisoči delavcev, kateri so bili aretirani v času civilne vojne, osvobojeni in se lahko udeležili volitev, kadar bodo razpisane.

Dogovor določa med drugim svobodno volitve članov delavskih organizacij na podlagi zakonov, ki so bili v veljavi v letih, preden je John Metaxas prevzel oblast v Grčiji kot diktator. Citrine je izrazil obžalovanje, ker niso hoteli voditelji levičarskega krila delavskega gibanja v Grčiji podpisati dogovora.

Mehika obljubila podporo španskim republikancem

Mexico City, 31. jan.—Casas Aleman, pomožni notranji minister, je dejal, da vlada podpira napore španskih republikancev, ki so dobili zavetje v Mehiki. Ti vodijo kampanjo za restavriranje španske republike. Aleman je govoril na shodu pristavev dr. Juana Negrina, zadnjega predsednika španske republike, ki se nahaja v Parizu.

PRIPRAVE ZA KONFERENCO 'VELIKE TROJICE'

Odsotnost Churchilla in Edena povzroča ugibanja

HOPKINS OBISKAL PAPEŽA

London, 31. jan.—Odsotnost premierja Churchilla in zunanjega ministra Edena ter drugih uradnikov zunanjega ministrstva se smatra za evidenco, da se bo konferenca "velike trojice" kmalu pričela. Mnenje prevladuje, da so že zapustili London in odpotovali v kraj, kjer se bodo sestali s predsednikom Rooseveltom in maršalom Stalinom.

Nemška in švicarska radijska poročila trdijo, da se je konferenca že pričela v Rusiji ali v bližini ruske meje, dočim drugi viri omenjajo možnost, da se bodo Churchill, Roosevelt in Stalin sestali v Italiji. Oni, ki vedo, kje se bodo voditelji treh velesil sestali, molče.

Britska delegacija, se doznava, ima načrte glede reševanja prečnih problemov. Eden izmed teh določa formiranje zavezniške komisije, ki naj bi prevzela kontrolo Porurja in Porenja, središča nemških industrij. Ta naj bi prišla pod skupno kontrolo Velike Britanije, Francije, Rusije in Amerike.

Poljski problem bo predmet diskuzij na konferenci "velike trojice". Churchill in Roosevelt priznavata ruske interese na Poljskem in morja bosta skušala pridobiti Stalina za reorganiziranje poljskega režima v Lublinu, da postanejo člani tega režima bivši premier Mikolajczyk in drugi Poljaki, ki so za vsestransko kooperacijo s sovjeti.

Rim, 31. jan.—Harry Hopkins, svetovalec in zaupnik predsednika Roosevelta, je zapustil Rim po obisku papeža Pija. On je imel prej razgovore z zavezniškimi in italijanskimi vojaškimi ter političnimi prijatelji.

Hopkins je dospel v Rim iz Pariza, kjer je konferiral z generalom Charlesom de Gaullem, predsednikom začasne francoske vlade. Na sestanku s časnikarji je dejal, da morda pojde v Moskvo.

Francija za neodvisnost Sirije

Kampanja za združitev Arabcev

Beirut, Sirija, 31. jan.—Paul Beynet, poslanik Francije na Srednjem vzhodu, je dejal, da se bo Francija odpovedala mandatu nad Sirijo in Lebanonom, da dobi obe deželi neodvisnost. To izjavo je podal na sestanku s časnikarji.

Beynet je rekel, da je Francija proti vsakemu poskusu s strani druge sile, da bi dobila kontrolo nad Sirijo in Lebanonom. V mislih je imel Veliko Britanijo. General Edward L. Spears, bivši britski poslanik v Levantu, je nedavno obdržal Francijo, da je ona edina ovira konsolidaciji britskega stališča na Srednjem vzhodu. "Francija ne zahteva izključnih pravic zase v Siriji in Lebanonu, zaeno pa je proti temu, da bi katera druga sila dobila izključne pravice," je rekel Beynet.

Kairo, Egipt, 31. jan.—Vlada je naznanila, da se je egiptski kralj sahal s kraljem Saudi-Arabije v Yenbu, pristaniščnem mestu ob Rdečem morju. Sestanek je važen korak v kampanji za združitev arabskih dežel.

Narodna za Zdravne drzave (Ivan Chicago) in Kanada \$6.00 na leto, \$1.00 za pol leta, \$1.50 za četrt letar za Chicago in okolice Cook Co., \$7.50 za celo leto, \$1.75 za pol leta; za inozemstvo \$9.00. Subscription rates for the United States (except Chicago) and Canada \$6.00 per year, Chicago and Cook County \$7.50 per year, foreign countries \$9.00 per year.

Cene oglasov po dogovoru.—Rokopisi dopisov in nenarodnih članov se ne vračajo. Rokopisi literarne vsebine (znanstvene, povesti, drame, pesmi itd.) se vrnejo pošiljatelju le v slučaju, če je priložil poštano.

Advertising rates on agreement.—Manuscripts of communications and unsolicited articles will not be returned. Other manuscripts, such as stories, plays, poems, etc., will be returned to sender only when accompanied by self-addressed and stamped envelope.

Naslov na vse, kar ima stik s listom:

PROSVETA

2657-59 So. Lawndale Ave., Chicago 23, Illinois

MEMBER OF THE FEDERATED PRESS

Glasovi iz naselbin

BESEDE OB PRAVEM ČASU

Bellingham, Wash.—Čudim se, da so nekateri Slovenci tako mlačni in skopi do onih, ki so žrtvovali vse, da ohranijo svojo čast in čast vseh Slovanov, kjerkoli se že nahajajo.

Vsemu svetu je znano, da je Nemec poizkušal vse, da bi uničil Slovana. Nemcu ni nič sveto, kar ni uničil s topovi in puškami, je pa oropal in odpeljal s seboj. Kljub temu pa se obotavljajo z našimi kvodri. Zlastno! Večkrat se vprašujem, o Bog, ali smo res tako nizki padli? Ali smo res nevedni, na ponižna bitja, da služimo le drugim, bitja brez vesti in ponosa?

Ne, nismo, vsaj gre prav za to, da pomagamo onim, ki so nam s svojim trpljenjem ohranili ponos in zaeno priznanje vseh narodov. In kdo so oni, ki so žrtvovali? Ali niso jugoslovanski gerilci, Srbi, Hrvatje in Slovenci, Dalmatinci, Črnogorci in Macedonci?

V Prosveti sem čital dopis Slovence, ki se pritožuje nad malodušnostjo pri nabiranju stare obleke in denarnih prispevkov. Mnogi hočejo vedeti, preden kaj daje, kdo bo dobil... Priporočam bi nabiralcem, da take ljudi puste kar pri miru in si prihranijo čas in jezo, kajti človeka prime jeza ob takem govorjenju. Taki ljudje nis nič boljši od onih, ki bi bili pripravljeni za denar storiti vse, ker jim ni nič sveto—ljude brez vesti! Vendar, hvala napredku, so ti v veliki manjšini. To se razvidi iz Prosvete, kajti mnogi darujejo v pomoč domovini res lepe vsote.

Darujejo pa ne samo Slovenci, ampak tudi drugi Jugoslovanci, zato je neumestno in tudi žaljivo zahtevati, da naj doka pomoč samo Slovenci. Da, žaljivo za Hrvate, Srbe, Črnogorce, Bosance in druge gerilce, ki žrtvujejo svoja življenja za isto stvar. Oni ne vodijo vojne samo proti Nemcem in poprej proti Lahom, temveč tudi proti lastnim ljudem, proti izdajalcem.

Po vsem svetu je znano, kako Hitler nahuja narod proti narodu. In ker niso naroda uničili nacistični roparji, se narod uničuje sam. Vsi, ki ste čitali Adamičovo knjigo "My Native Land" in oni, ki jim je znano razmerje med Hrvati in Srbi se iz prejšnjih časov, dobro vedo, da ni bilo Hitlerju težko zaneti dejansko ubijanje med temi narodi. V imenu kralja je tudi Draža Mihajlovič napadel partizane, prav tako tudi slovenski klerikalci. Toda partizani so zmagali kljub vsem težavam. In če ne bi bili tako edini in disciplinirani, ne bi izvojevali tako stajnih zmag. To mora biti vsakomur jasno. Jasno je tudi, da niso drug drugega vpraševali, kdo je kdo, kdo je Slovenec in kdo Hrvat, Srb ali Dalmatince, Črnogorec ali Macedonci, temveč so se združili v eno neločljivo telo—v novo-svobodno Jugoslavijo!

Taka je slika partizanov, novih Jugoslovancev, mi pa se stresemo za star suknič ali dolarček in skrbimo, kdo bo dobil našo pomoč. O Bog, zakaj jim

ne podeliš več pameti in toleranco?

George Gornik.

V POMOČ STARI DOMOVINI

Salem, O.—Tudi pri nas smo zbrali nekaj denarja v pomoč stari domovini. Darovali so sledeči: družina Mihevc \$15, krožek št. 10 SNPJ nabral prostovoljnih prispevkov \$7.50, krožek št. 10 daroval iz blagajne \$5; nadalje so darovali po \$5: Stana Stonar in Frank Kordan. Dve osebi pa sta darovali manjše vsote. Skupaj \$42.50. Denar smo poslali meseca januarja v Cleveland.

Frank Hrvatin, tajnik.

TO IN ONO

Albia, Ia.—Tukaj imamo hudo zimo že zadnjih šest tednov. Meni se vidi, kakor da bi imeli zimo že meseca. Temperatura je večinoma pod ničlo. Najprvo smo dobili nekako deset palcev snega, od tistega časa pa je že večkrat snežilo.

Letina je bila lansko leto prilično dobra, le ovsu smo bolj malo pridelali. Sena, detelje in drugega je bilo dosti. Tudi koroza ni bila slaba, če vzamemo v poštev, da smo imeli muhasto vreme. Spomladi je bilo veliko dežja, da smo večinoma v mokrem sejali in sadili, poleti pa je bila velika suša. Deževati je pričelo šele meseca avgusta in potem je večkrat namočilo. Jesen pa je bila jako lepa, tako da smo vse lepo v suhem vremenu omlatili ter pospravili deteljo, fižol in druge pridelke pod streho.

Ob tej priliki se najlepše zahvaljujem za božična darila, ki smo jih prejeli od mojega sina Louisa in njegove žene Gusti iz Grengorja, Iowa, ter od Drobničevih. Doma smo še trije in smo bili dobro obdarovani. Meni so tudi poslali kožuhove čevlje, to da so mi bile premajhne, zato sem jih poslal nazaj z naročilom, če morejo dobiti večje. In res sem kmalu prejel drug paket in časopis.

Časopis sem prebral in videl, kaj vse so počenjale italijanske barabe po Loški dolini. Ameriški letalci so bili prisiljeni pristati na zemljo nekje v Sloveniji, jugoslovanski partizani pa so jih spravili na varno. Dotični letalci, po številu osem, so bili deset dni v Iga vasi v Loški dolini.

V Loški dolini je bilo ubitih 750 oseb; požganih je bilo pet okrajev, in sicer Vrhnik, Poljane, Babno polje in drugi kraji. Iz Vrhnik se jaz doma. Vas je štela 70 hišnih števil. V Vrhniku imam več sorodnikov, ako so še živi.

Pred to vojno je moj brat Frank Palčić pisal, da vsem slabša prede; še celo repo z njiv so jim kradli.

Pravilno je, da tukajšnji Jugoslovani zbirajo prispevke za naše rojake v stari domovini, to

da vse to z ozirom na strahovitost opustošenja slovenskih krajev in vasi ne bo dosti pomagalo, bo kakor kaplja v morje. Mi bi morali seznaniti ameriško vlado s položajem v Jugoslaviji ter ji povedati, naj pošlje Ameriko pomoč Jugoslovancem in ne Italijanom. Jugoslavija je bila ves čas na zavezniški strani in tedaj, ko se je uprla Hitlerju, so ji zavezniki obljubili vsjo pomoč. Imam še eno sugestijo: svetlega očeta bi morali poslati v Jugoslavijo, kjer naj bi pomagal nositi malto pri gradnji poslopij, ki so jih podrli Italijani.

Alois Palčić.

IZ HERMINIJE

Herminia, Pa.—Zimo imamo precej hudo in veliko snega, tako da imamo tudi stitnosti s transportacijo. Pojedenele ceste in snežni zameti niso nobena sapa. Sedaj že četrty teden kar naprej sneži po tej naši lepi Penni. Letošnja zima me spominja na leto 1910-11, ko sem bil v državi Michiganu in Minnesoti, ki sta sosednji državi. Sneg je ležal od zgodnje jeseni do pozne pomladi, potem pa se je narava zopet prebudila in dala rastlinam svojo moč.

Brstje je pogosto in rodilo sadove za človeški naraščaj, kateri se mora neprestano boriti za skorjot kruha, brez katerega ne more človek, živo bitje, živeti. In kruh bo potreben toliko časa, dokler se ne rodi na svetu taki izvedenci, ki bi nas naučili živeti od samega zraka. A kaj takega se ne bo še tako kmalu zgodilo, namreč da bi lahko živeli od zraka. Zato pa se moramo preživljati z delom svojih rok in pri tem moramo čisto trpeti.

Smrt tudi v naši okolici išče in najde žrtve. V Evenstownu pri Herminiji je dne 21. decembra 1. umrla Mary Srebrenak. Zakladi jo je kap. Njena hčer se je tisti dan napolnila na delo, ko pa se je ob polnoči vrnila dom, je našla mater mrtvo v kuhinji. Pokopali smo jo 24. decembra na pokopališču Memorial Park v Greensburgu, kjer smo pokopali pred 18 meseci tudi njenega moža, ki je umrl za poškodbami, ki jih je dobil v premočniku.

Pokojnica zapušča dva sinova, ki sta v službi Strica Sama, in hčer, ki je sedaj sama doma.

Frank Fink.

GLAS S FARME

High Cliff, Wis.—Obnavljam naročnino za Prosveto, ker mi list zelo ugaia.

Tukaj je vse zaposleno, kakor po drugih krajih. Nekateri se vozijo na delo 12 do 15 milj daleč, drugi pa smo doma zaposleni in koljemo prašice, živino, delamo klobase, konserviramo meso, nekaj pa ga bomo posušili, da nam ne bo treba zmeraj šteti, koliko živinskih kuponov imamo še na rokah.

Zadnji jesen so vpoklicali v vojno zelo veliko število farmarskih mladenčev. Ne vem, kaj bomo počeli to pomlad, kdo jih bo nadomestil? Stroji sami ne delajo, starčki in šolarčki pa tudi niso za težko delo. Oh, da bi bilo še konec tega strašnega človeškega klanja!

Zaključujem in želim vse najboljše vsem čitateljem Prosvete, listu pa veliko novih naročnikov.

Milla Yornesek.

RAZNO IZ BROUGHTONA

Broughton, Pa.—Zepet nadlegujem urednika za malo prostora. Ker mi je potekla naročnina lista, jo obnavljam, kajti brez Prosvete ne morem biti.

V naši naselbini so pridno na delu z zbiranjem prispevkov za naše uboge reveže v stari domovini. Dobro se še spominjam, kako je bilo tam v času prve svetovne vojne. Država je kmetom pobrala živila, njim pa pustila samo za najnujnejše preživljanje. Tudi zvonove so pobrali. Najprej so jih blagoslovili, nato pa vlivali iz njih topove. Prav tako se godi danes. Nedožne ljudi preganjajo kakor živino, papež pa sedi pri mizi in blagoslovlja topove.

Naj povem eno za šalo. Nekdo je na cesti srečal župnik malega posestnika in ga vprašal, zakaj je tako žalosten. Posestnik Janez pa mu je odgovoril, da ima že devet otrok, sedaj pa je na poti že deseti in skrbri ga, kaj mu bo dal jesti, ker je reven. Župnik pa Janeza tolaži in mu pravi, naj ne skrbi, kajti Bog

je pravičen sodnik in ko se rodi otrok, pošlje z njim tudi kos kruha. Tedaj pa Janeza zgrabi jeza in zabrusi župniku v obraz: "Kar ste dejali, ni resnica, je velika laž! Resnica pa je, da Bog nam revnim ljudem pošilja otroke, a k vam v farovž kruh."

Ob tej priliki naj omenim, da mi je bil letos "Miklavž" zelo naklonjen. Moram se zahvaliti moji hčeri Ivani Skerbetz za lepo darilo. Hvala tudi moji sestri Agnes Kržišnik iz Detroita, ker je poslala božično darilo moji hčeri. Hvala tudi stricu F. Terzianu iz Wisconsinu za darilo in številnim prijateljicam za poslane božične kartice.

Na zadnji seji družabnega kluba Slovenskega doma je bilo sklenjeno, da bo prirejen maškeraadni ples dne 10. februarja zvečer. Razdelili bodo tudi štiri nagrade: Igrala bo izvrstna godba za stare in mlade. Vabljeni ste vsi. Pridite!

Nekoč je Zofka Slapnik pisala, da me je prišla obiskat v Slovenski dom, pa me na žalost ni bilo tam. Pa pridi sedaj na maškeraadni ples in se bova gotovo videli. Omenila je tudi, da pečlarjev ne pošlje v Broughton, ker so preveč "fejst" fantje. Svetovala bi ji, naj si obdrži zase samo enega, ostale pa naj pri-se vošči nam vdomicam, ker smo tudi me "lušne" in "fejst". Jim ne bo žal, ako nas obiščejo. Upam, da se nisem zamerila. Včasih je zdravo malo se pošaliti.

Ana Grobin, Stajerka.

MALO ODGOVORA

Harrieta, Mich.—Franku Peterlinu iz Chicago odgovorjam na njegov dopis, ki je bil priobčen v Prosveti z dne 16. januarja. Da, še vedno vztrajam, da bi imela rajši Hooverjeve čase kot pa vojno. Kriza se je že pričela, ko je Hoover nastopil mesto predsednika Zedinjenih držav. Hoover ni kriv zadnje gospodarske krize, prav tako kot ni predsednik Roosevelt kriv vojne.

Vojne so krivi sami ljudje, zato ker podpirajo kapitalizem. Seve, ljudje so drveli za vladnimi službami in religijom, predsednik pa je bil toliko dober, da jim je dal jesti zastoj, medtem pa so kapitalisti pomateli delavce iz tovarn in jih porinili farmarjem na rame. Radi tega smo farmarji prav tako občutili krizo v času Hooverjeve administracije kot mestni prebivalci. Naše pridelke smo prodajali za tako nizko ceno, da je ni omeljati. Boljše bi bilo za nas, da sploh ne bi ničesar pridelovali v tistih časih. Vendar pa farmar mora delati, da samega sebe nastiti in da mu ni treba skrbeti, kaj bo dal v lonec. Tudi drugi bi si lahko tako pomagali, toda mnogi so preveč gospodski in nočejo obdelovati zemlje.

Tudi moj mož je trdo garal 15 let pri American Steel & Wire Co. v Rockdalu, Ill., a l. 1919 je bila stavka in mi smo jo pobrali na farmo. Tako bi lahko storili tudi mnogi drugi.

Peterlin piše, da ne bo nikdar pozabil Hooverjevih časov. Saj tudi naši vojaki ne bodo pozabili, ker morajo spat v lisičjih luknjah. Svetovala bi bratu Peterlinu, da bi malo bolj premislil, preden spiše dopis. Jaz sama do bro vem, da smo bili napadeni od sovražnika in nisem nikjer napisala, da je Amerika ali Roosevelt pričel z vojno. Dovolj za danes. Pozdrav vsem čitateljem Prosvete!

Frances Duša.

O POVOJNEM DELU

Brookfield, Mo.—Kričanje v časopisih o povojnem delu ni m nobenega smisla. Zdjaj ko je delavstvo zgarano, pojejo, da bo po vojni dela za vse. Namesto da kriče o povojnem delu, bi bilo bolj pametno, da bi izdelali konstruktivni načrt za trimesečne počitnice za nekaj milijonov delavcev in vsak naj bi prejemal plačo po \$250 na mesec. Ta skupina delavcev naj bi štela pet milijonov delavcev in pet milijonov delavk. Vojaki bi morali istotako dobiti dopust, toda ne samo tri mesece, ampak šest, njih plača pa naj bi znašala \$350 na mesec.

Počitnikarje bi razdelili v skupine, tako da bi ena skupina počitnikovala tri mesece, po pretečenem roku pa bi šla na dopust druga skupina, tako da bi se dobro odpočili.

Vsi drugi načrti glede povojnega dela niso drugo kot zanj-

ka, s katero bi počasi zadržali vratarove delavcem. Po gornjem načrtu bi bilo vse delo pravčasno izvršeno s današnjimi modernimi stroji, produkti pa bi bili sproti pokupljeni, kajti delavci in vojaki, ki bi bili na od-dihu, bi imeli denar.

V tem našem mestecu je po navadi — iz dneva v dan — Spim do desetih dopoldne, potem pa se vstanem in pripravim zajtrk. Gospodinja, ki živi pod menoj, oziroma v prvem nadstropju, spi tudi do desetih dopoldne vsak dan.

Njen mož je zaposlen pri graditvi mostu na progi Burlington v bližini Kansas Cityja. Doma pride vsako soboto zvečer uglede, a v ponedeljek se zopet povrne na delo, in sicer že ob treh zjutraj.

Po zajtrku pa nekaj ur pišem. Potem pa vse skrbno prečitam, odbijem grče s likalnikom in vse izlikam, da bo čedno zgleda. Grdo, hudičovo delo je to, a druge poti ni, pravijo dvonožne zverine na vrhu. Najlepši pozdrav čitateljem Prosvete.

Frank Kroll.

VDOVA ROŠLINKA

Cleveland, Ohio.—V prepušteni dobi se zaljubljeni dogovarjajo kdaj si bodo obljubili "večno zvestobo" in izrekli pred altarjem zaželeni "da". Pustna nedelja je pa zadnji čas, v katerem se običajno te ceremonije izvršijo.

Druge poroke v naši naselbini bodo deloma javne, deloma tajne, ampak snubitev in ženitev vdove Rošlinkine in njene hčere Manice bo pa javna zadeva, na katero so vabljeni vsi, ki hočejo zvedeti, kako je prišlo 45-letni vdovi, ki pa je še brhka pa baba, hvala babuica, na um, da bi se ženila s 24-letnim fantom, kateri ji je tako prirastel k srcu, da ga mora na vsak način dobiti za moža. Do skrajnosti je izhajljiva in presneto ume razpeti svoje mreže in pokazati svoje čare, s katerimi namerava in upa ujeti ptička. Prav nihče ji ne more te namere preprečiti! Se se ne boji nobene mlade frkle ne za delo, ne za ples in ne za ljubezen. Dvajsetletna hči Manica je za možitev pač preneumna in otročja. Torej, Rošmanov Janez, ki je zal kot pušle, pristojta le njej, Rošlinki. Zakonski mešetar Balantač, ki je upanje vseh starih devic in vdov, ji je sveto, obljubil, da ji bo primolil tega ženina, pa naj se Triglav prekucne.

Med tem časom se oglašajo še drugi ženi pri vdovi, ki jo pa samo v nevoljo spravijo in kar zamalo se ji vidi, da se upajo tak hribovska megeta povprašati za njeno roko. Te pijane muhe so gotovo od tam doma, kjer krave skozi okna gledajo.

In ta zgodba o Rošlinki bi bila imela morda zanjo vesel konec, da niso posegli v njene razmere zavistni vaščani. To je le glavni obris igre, katero vprizori dramski zbor "Ivan Cankar" na pustno nedeljo, 11. februarja, in sicer ob sedmih zvečer. To igro je spisal sodobni dramaturg in pesnik Cvetko Golar, ki ne šteti s krepkimi ljudskimi dovpti in stvari prav nič ne omili, temveč jo predoči na način kot se to dogaja v resničnem življenju.

Torej kdor si želi prvovrstne zabave, naj poseti igro "Vdova Rošlinka" in smeja se ji bo še tri tedne po pustni nedelji. Kdo bo igral to vdovo in Janeza, zveste drugi tedne.

Tončka Simčič, režiserka.

RDEČI KRIŽ POIZVEDUJE

Chicago, Ill.—Sorodniki iz Evrope bi radi izvedeli za Ilijo Hrnjaka in Kojo Jakšica. Oba sta živila v Chicago. Ako bi kdo vedel za prvega ali drugega, naj sporoči Rdečemu križu, 616 S. Michigan ave., Chicago, ali pa telefonira Harrison 5910.

Rdeči križ.

Ali ste naročili na dnevnik "Prosveto"? Podpirajte svoj list!

WHERE THE FUEL GOES

AN AIRPLANE ENGINE burns up its own weight in gasoline in about 2 hours.

Vlada o zagati

Odlok zveznega distriktnega sodnika Sullivan v Chicagu v zaden Montgomery Ward Co. je potisnil vlado v veliko zagato. Kot znano, je sodnik odločil, da predsednik Roosevelt ni imel nobene zakonite pravice ali moči, zaseči lastnino te družbe, ker ignorira vse odredbe vladnega vojnega delavskega odbora. Po mnenju sodnika ima predsednik to moč le na polju produkcije, ne pa na polju distribucije.

Sodnik pravi, da je bil prisiljen napraviti črto med sredstvi produkcije—tovarnami, rudniki itd.—ker je to črto napravil tudi kongres, ker v zakonu ni nobenega govora, da ima predsednik pravico zaseči tudi distribucijska podjetja, ako ogražajo vojna prizadevanja. Dalje pravi odlok, da more predsedniku dati to pravico le kongres, ne pa sodišče. Priznava, da je zakon, kolikor daleč gre, ustaven.

Striktno zakonitega stališča je bolj težko pobijati ta sodnikov odlok, ki se drži strogo v mejah okrega legalizma. Vse argumente justičnega departmenta, ki je bvalil predsednikov ukrep v zasegi lastnjast trgovin in skladišč te družbe, je potisnil na stran.

In justični department je argumentiral (1), da družba krši oblast vojnega delavskega odbora, oziroma sploh ne priznava te oblasti in (2), da s svojim arogantnim postopanjem ni nenenjem delavskih nemirov ogražajo vojno prizadevanje vlade in dežele.

Te argumente je sodnik Sullivan ignoriral in podprl vodstvo te družbe (Averyja et al.), ki vztraja od vsega začetka, da vojni delavski odbor nima nobene zakonite oblasti, oziroma da so njegovi odloki le svetovalnega značaja, ne pa mandatorični. To se pravi, kdor se hoče po njih ravhati, je prav, kdor se neče, ga tudi nihče ne more prisiliti—ako je dovolj močan, ako razpolaga z dovolj milijoni dolarjev, da lahko najame najdražje odvete in se bode z bikom.

To nas privede v realnost. Zakon, po katerem je vlada zasegla Wardovo kompanijo, je lahko pomankljiv; toda tudi to je sporno vprašanje. Dejstvo je, da v očeh justičnega departmenta ni pomankljiv. Kako bo razsodilo vrhovno sodišče, bo pokazala bodočnost, kajti vlada namerava vzeti priziv. Vnaprej lahko rečemo le to, da bo tudi vrhovno sodišče razdvojeno na večino in manjšino.

Drugo in bolj važno dejstvo je pa to, da za delavstvo odloki vojnega delavskega odbora niso le—"svetovalni," marveč mandatorični na vsej črti. Če jih ignorira kakšna unija ali skupina delavcev, se kaj hitro znajde pod kapom oblasti in tudi v pesteh kovačev javnega mnenja, ki ščuvajo vso deželo proti takim—"nelojalnim," "izvržkom," "komunistom" etc., etc.

Ta odlok je potisnil vlado v kočljiv položaj. Ako gre pred kongres z zahtevo, da amendira zakon in podeli vojnemu delavskemu odboru polnomočno oblast, je dvomljivo, da bo to dosegla. Prav tako je tudi dvomljivo, da bo kongres dal predsedniku še več moči, da lahko zaseže kakršnokoli podjetje tudi na polju distribucije.

Zadeva je zelo komplicirana ne samo za vlado, marveč za vse deželo. Ako kongres tega ne stori, nastane nevarnost, da se zruši vse vladna struktura za prislino izravnavanje delavskih sporov. Vojni delavski odbor bo ob vso avtoriteto, kakor je omenil njegov predsednik. Ako njegovi odloki ne bodo veljavni za velike korporacije, zakaj naj bi bili za delavstvo?

Toda če kongres podeli še več moči vladi, to pomeni, da bo dežela storila nov korak v totalitarstvo. To vsaj na gospodarskem polju, ki je najvažnejše, sploh najbolj fundamentalno. Tako tudi politična demokracija v bistvu postane le senca... ljudstvo brez besede, čeprav forma ostane.

Vse to kaže, v katero smer drvi kapitalizem, ki pred našim nozem postaja bolj in bolj totalitarni. Če zmagajo kapitalisti a la Avery, se delavstvo znajde v privatnem totalitarstvu, brez vseh pravic pri delu; če zmagaja vlada, se pa znajdemo na poti v totalitarni državni kapitalizem.

Multimilijonarji na delu

Ubogi milijonarji in multimilijonarji! Še srajco bodo izgubili telesu in postali navadni berači. Vse to radi visokega dohodninskega davka, po katerem od brega milijona dolarjev letnih dohodkov ostane revnemu milijonarju ali multimilijonarju "le" okrog ulavega četrta milijona dolarjev. To je, če pošteno izdela davčno poročilo, ampak pri tako velikih dohodkih se najdejo tudi velike luknje v davčnem zakonu, da se pridrži dovolj še za vso služinčad in povrhu še za kakšno limozino.

In ker ameriškim bogatašem v vrhni plasti grozi propast in hoovervillaka revščina, so pričeli z veliko kampanjo, da se omeji zvezni dohodninski davek na 25% čistih letnih dohodkov. V ta namen deluje njih lobija v Washingtonu, kjer je bil v kongresu že predložen ustavni dodatek, ki bi omejil ta davek na omenjeni odstotek. Ti krogi imajo lobije tudi po vseh državnih legislaturah, kjer tudi pritiskajo za sprejetje tega amandamenta. Po najnovejših vesteh se je že okrog 15 legislatur izreklo za tak amandament k zvezni ustavi.

Na čelu te propagande je tako zvani Committee for Constitutional Government, katerega je organiziral častnikarski magnat Frank Garrett. Kot pravi senator Pattman iz Texasa, temu odboru ne manjka denarja, kajti milijonarji so zelo radodarni s svojimi prispevki.

Ker visoki davki danes tepejo vse sloje, najbolj seveda najrevnejše sloje, se je bati, da bo tej multimilijonarski propagandi maršalno nasledel. Toda če pride kdaj do take omejitve dohodninskega davka, je gotovo to, da bodo morali potem delavski in srednji sloji plačevati še veliko višji davek, ako ne direktno, pa indirektno. Kolikor (tani) bodo plačali bogatini, toliko večje davčno breme bodo nosili nižji in srednji sloji.

V tej vojni so iznašli veliko novega orožja za čim uspešnejše klanje stvarstva bojijskega. Vse v vojno zapletene velešile so v tem silno podjetne in tudi denarja nič ne primanjkuje. Če bi se vlade in ljudje toliko brigali za človeško blagostanje, bi ne bilo še več revičine na svetu, kar bi bila zelo dobra garancija za trajen mir. Toda vlade in ljudje se bolj brigajo za take morilne stroje—po imenu "aligator"—kot ga vidite na sliki.

Bilanca dela Združenega odbora

Poroča tajnik

Rev. Strahinja Maletič

Aktivnost Združenega odbora južnoslovanskih Američanov je v teku poldruga leta svojega razvoja zavzela večji razmah kakor katerikoli drugi pojav v zgodovini naših naseljencev. Prvi korak te aktivnosti je bil na pravih v letu 1943, bni v času najbolj kritičnih dni narodne osvobodilne borbe v Jugoslaviji; ta aktivnost se je hitro razširila ne samo med Američani južnoslovanskega porekla, ampak tudi s svojim jasno začrtanim programom v vprašanju Jugoslavije močno vplivala tako na ameriško javnost, kakor tudi na politične kroge Združenih držav in njenih zaveznikov.

Positivni rezultati dela Združenega odbora se danes lahko vidijo, četudi ni našemu povprečnemu človeku popolnoma jasno, kaj vse je bilo treba započeti in koliko moči in dela je bilo treba dati, predno se je dosegel tak uspeh. Zato hočemo s tem člankom poizkušati, da pojasnimo del aktivnosti tega, v pravem času organiziranega odbora, kateri je za pravično borbo naših narodov v Jugoslaviji brez dvoma igral veliko; zgodovinsko važno vlogo.

Od časa, ko je Jugoslavija kot taka v vojni kapitulirala, so predstavniki jugoslovanske reakcije v inozemstvu, a posebej se v Ameriki, uspešni, da s pomočjo svojega reakcionarnega diplomatskega aparata začasno omamijo svetovno javnost o dogodkih na Balkanu in da kvizlinško prepojene, razne profasišne elemente pokažejo kot nekatere borbe proti okupatorjem v Jugoslaviji. Zato si je Združen odbor takoj po svojem organiziranju postavil nalogo, da pred vsem seznanja ameriško javnost z resničnimi dogodki v Jugoslaviji in da pojasni, kdo se v tej deželi resnično bori proti okupatorjem, kakšni so nameni te borbe in kaj so želje južnih Slovanov na Balkanu.

To nalogo je mogel Združen odbor uspešno izvršiti samo s pomočjo močne publicitete. Tiskanje raznega in številnega publicističnega materiala je bilo nujno potrebno. Združen odbor je moral radi tega prevzeti dosti velike stroške, ki pa so bili z ozirom na dosežene rezultate popolnoma upravičeni in na svojem mestu.

Od meseca septembra 1943 je Združen odbor izdal sledečo publikacije:

1. Buletin—tri izdaje v letu 1943 po 20.000 iztisov in deset izdaj v letu 1944 po 25.000 iztisov, kar znaša do zdaj 310.000 iztisov Buletina.

2. Razne publikacije kot sledi: "Tito Leads Yugoslav Partisans to New Victories" (članek Louisa Adamiča, posnet iz "PM"); "Oporoka umirajočega partizana" (posneto iz knjige "My Native Land"); "The Battle for the Balkans" (Round Table Conference, posneto iz magazina "Free World"); "1944—Crucial Year" (pamflet Louisa Adamiča); "In Yugoslavia" (posneto iz PM; "Problems of Yugoslavia" (posneto iz Congressional Record); "Marshal Tito and His Gallant Bands" (zbirka člankov iz N. Y. Timesa, magazinov Colliers, Life in Yank); "Recreation of Yugoslavia" (brošura o preureditvi Jugoslavije); "The Struggle for Yugoslavia" (Foreign Policy Reports); "The Yugoslav Struggle Through American Eyes" (zbirka člankov iz ameriških listov); "The Yugoslav People Fight to Live" (brošura maršala Tita, posneto iz magazina "Free World"); "Italy and Yugoslavia" (brošura o mehanizaciji Jugoslavije od dr. Josipa Smolake); "1941-1944 Yugoslav People Led by Tito" (plakat o orilski triletni borbi v Jugoslaviji); "Tito" (slika, izdelana od Huga Gellerta).

Poleg 310.000 Buletinov je Združen odbor izdal še petnajst raznih publikacij po 25.000 iztisov, kar znaša 375.000 iztisov. Vsega skupaj je Združen odbor izdal od začetka svojega obstanka do danes 685.000 iztisov razne politične literature, v kateri se je tolmačila in branila borba južnoslovanskih narodov za svobodo in lepšo bodočnost. Od tega se je poslalo največ iztisov izredno uglednim ameriškim javnim in političnim predstavnikom.

V času 15 mesecev je Združen odbor izdal okoli 120 člankov v angleškem jeziku na razne ameriške in kanadske novine, nadalje še 220 "releasov" s 500 večimi in manjšimi članki o našem narodnem jeziku, kar je bilo redno objavljeno v 19 naprednih jugoslovanskih novinah v Zedinjenih državah, Kanadi, Avstraliji in Južni Ameriki.

Vsi Buletini, pamfleti in druge, prej navedene publikacije, razen par tisoč slik maršala Tita in brošure "Yugoslav People Fight to Live", so bili poslani vsem popolnoma brezplačno, kakor tudi razne matrice in fotografije.

Finančno poročilo o izdatkih Združenega odbora, ki kaže vso to \$70.000, je bilo predloženo na javnem letnem zborovanju 22. septembra p. l. v Pittsburghu, Pa., in od strani plenuma sprejeto soglasno brez ugovora. Administrativni in tehnični stroški so v razmerju z doseženimi rezultati skupnega dela Združenega odbora za vsakega objektivnega ocenjevalca popolnoma razumljivi in upravičeni.

Tehnično osebje Združenega odbora ni moglo imeti valed preobilnega dela nikdar takozvanega osemurnega delovnega dne. Ogromno administrativno delo se ni moglo končati s petimi osebami v rednem uradnem času. Radi tega je bilo osebje odbora prisiljeno, da dela pozno v noč, in to ne samo ob delavnikih, ampak tudi ob nedeljah. Prav je, da se spomnimo tudi pomoči takozvanih prostovoljcev, ki prihajajo vsak dan na delo v naš urad. Jugoslovanski pomorščaki kakor tudi prostovoljni delavci zaslužijo vso pohvalo, a poleg teh je mnogo Američan, ki jih je narodna borba Jugoslavije navdušila, da prihajajo dnevno v urad Združenega odbora in nudijo svojo pomoč.

Po inicijativi Združenega odbora so bili v teku poldruga leta veliki shodi po vseh večjih naselbinah ameriških od Atlantika do Pacifika, od Mehike do Kanade. Predstavniki Združenega odbora, zlasti pa Baloković, Adamič, Sava Kosanović, Kuhel in rev. Maletič so prepotovali več kot deset tisoč milj, zedinjevali ameriške južne Slovane za vojno pomoč Ameriki ter organizirali za pomoč boječim se narodom Jugoslavije.

Iz politične aktivnosti Združenega odbora se je pred par meseci porodila organizacija vojnega fonda južnoslovanskih Američanov za pomoč Jugoslaviji; ta je v devetih tednih tako uspešna, da je blizu \$300.000 in nad dve stot tona raznega materiala za stradalajoče narode v Jugoslaviji.

Za uspeh Združenega odbora so mnogo pripomogli odlični stiki Zlatka Balokovića in Louisa Adamiča s poznanimi javnimi delavci in prominentnimi političnimi faktori v Ameriki; ti so potom novim, časopisja in radijali močno moralno zaslonbo narodnemu osvobodilnemu gibanju v Jugoslaviji. Potrebno je poudariti, da je bilo poglavito del Združenega odbora obremenjeno nekateri posamezniki, ki niso v svojem prizadevanju nikdar iskali nagrad in priznanja, ker jih je vodila v vsem nesebična ljubezen napram narodu, iz katerega so izšli.

Bilanca dosedanjega dela Združenega odbora kaže celo vrsto uspehov. Impozantna večina ameriških južnih Slovanov smatra Združen odbor za svojega pravega predstavnika in zaupanja vrednega branitelja vitalnih interesov naroda v Ameriki in Jugoslaviji. Ti interesi zahtevajo, da ameriški južni Slovani še nadalje izkazujejo odboru izdatno moralno in materialno pomoč.

Zborovanje mednarodne delavske organizacije

London, 31. jan.—Mednarodna delavska organizacija je na svojem zborovanju sprejela predlog glede sklicanja splošne konference mornarjev, na kateri bo razprava o mezdah in delovnih pogojih. V London je dopela delegacija ruskih uni, ki se bo udeležila konference mednarodnih strokovnih uni. Načelnik delegacije je Vasil Kuznetsov.

AGITIRAJTE ZA PROSVETO!

Ranjeni ameriški vojaki, ki so junaško branili mesto Bastogne v Belgiji, dokler ni do njih prodrla Pattonova tretja armada in jih rešila iz nemških klešč. Slika kaže, ko nakladajo ranjence v velika transportna letala, da jih popeljejo z bojišča v Anglijo.

Odgovor na urednikove komentarje

Br. urednik Prosvete se v svojem komentarju z dne 19. t. m. ponovno peča z "dotikanjem in zlivanjem mojega ekstreme z nekimi nasprotnimi ekstremi" v zadevi današnje situacije v Jugoslaviji. Sicer ni točno, da me postavlja na neki ekstrem, dočim je moje demokratično stališče dosledno na sredini med temi ekstremi, vendar to lahko prezrem. Kar človeka boli, je to, da se br. urednik slepo drži taktike onih demagogov in ignoranc, ki zbašejo v en lonec vse, ki ne tulijo z njimi, potem pa mešano smrdečo godljo. Namesto da bi se držal bistva spornih točk, se lovi naokoli in slastno kaže na neke elemente, ki citirajo moje besede in ponatiskujejo moje članke. So what?

Br. urednik je pozabil, da je to nož, ki reže na dve strani. Naj mu demonstriram in videli bomo, kako se bo on počutil. Če je br. Garden v pravem glede partizanske gibanja v Jugoslaviji, potem je v pravem tudi Daily Worker in so vsi komunistični listi na svetu, ki zelotško podpirajo partizane! Ako on misli, da se moram jaz slabo počutiti v "pajdašiji" z Ameriško Domovino, Srbobranom in drugimi listi, kako pa se on počuti v pajdašiji s komunisti? Kako se počuti v pajdašiji z Browderjem, ki je enako navdušen za Tituša? In prav nič ne dvomim, da br. Garden ne obrajta komunistov in njihovih mavričnih linij.

Če je br. Garden v pravem, potem je tudi imperialist Churchill, ki podpira Tita na vsej fronti—prav za prav ga je on zgradil in prodal Ameriki. In spet prav nič ne dvomim, da br. Garden nima rad imperialista Churchilla ter odločno odklanja njegove nedemokratične eskapade, kljub temu ležita skupaj v eni postelji v poveljevanju Tita...

Ko Amerika še ni bila v vojni, je br. Garden pisal proti vstopu Amerike v vojno; zastopal je pacifistično stališče Normana Thomasa. Proti vojni so takrat grmili tudi vsi ameriški fašisti in šovinisti, na primer Chicago Tribune, ki je večkrat citirala sebi v prid Thomasove govore. Ali je to pomenilo, da je br. Garden takrat podpiral ameriške fašiste in šoviniste a la Chicago Tribune? Niti malo ne!

Ko je leta 1940 Stalin z orožjem napadel Fince, smo se v Prosveti pričkali, če je bil Stalin "Veliki" takrat napadalec ali ne. Br. Vider je objavil v Prosveti dopis, v katerem je zagovarjal Stalina. Župnik Trunk je ponatisnil Vidrov dopis od prve do zadnje besede v Amerikanskem Slovcu. Zakaj je Trunk to storil? Zato, ker se je strinjal z br. Vidrom in na ta način je udaril mene, ki se nisem strinjal. Meni pa ni zaradi tega ovisel niti en las in br. Vider tudi ni zaradi tega ničesar izgubil na teži, niti na dolžini.

Mar misli br. urednik, da se Ameriška Domovina in Srbobran nikoli ne strinjata z njim? Stavim nekaj, da sta se strinjata zadnjič, ko je zapisal v Prosveti, da je Stalin moderni Ma-

chiavelli. Lahko bi našel še veliko primerov, kako se "nasprotna si ekstremna dotikata in se zlivata"—a vse to ne pomeni nič za resne ljudi, ki razlikujejo med razlogi slučajnega dotikanja. Kaj morem jaz zato, če drugi odobravajo moje stališče iz svojih—ne mojih!—razlogov? Ali naj zaradi tega vržem puško v koruzo in se grem česit ali izvršit harakiri, kako mi je lani po moji resignaciji zelo inteligentno, bratsko in humanitarno svetloval na odprti dopisnici neki star brat in sodrug, s katerim sva skupaj vleka naš socialistični voziček celih pet in dvajset let?

New Leader ne potrebuje mojega zagovora. Na mojo konstatacijo, da ima New Leader pravično stališče o Jugoslaviji, odgovarja br. Garden, da v tem slučaju imata tudi Srbobran in Ameriška Domovina pravilno stališče. Ne vem danes, kaj ta lista pišeta, ali če na primer vztrajata, da je Tito, glavni vodja partizanske Jugoslavije, komunist, tedaj imata prav, kajti to je resnica. Ali misliš, da resnica ni več resnica, ako jo pove naš nasprotnik? Kakšna logika bi bila to? Vprašanje je, iz kakšnega razloga nasprotuje Titu New Leader in iz kakšnega razloga mu nasprotujeta omenjena lista. Za Srbobrana vem, da je stoprocentno za monarhijo, v New Leaderju pa vidim, da v Jugoslaviji zdaj ni monarhija glavno vprašanje, pač pa je totalitarizem ali demokracija. Nato dostavlja: "Ironično je to, da Peter danes predstavlja demokratično stran Jugoslavije." To je pretirano. Mladi Peter sploh ne ve, kaj je demokracija; če bi vedel, se ne bi bil pobratil s Titom, temveč bi se odpovedal prestolu in apeliral bi na prave demokratske elemente v Jugoslaviji, naj se bojujejo proti vsaki diktaturi.

Demokratični ljudje v Jugoslaviji, ki so enako proti monarhiji in komunistični diktaturi, nimajo v tem momentu nobenega odločnega predstavnika na vplivnih mestih. To je danes največja nesreča za našo staro

domovino. Pravi demokratje, socialisti in drugi naprednjaki, molče in trpe—ker nimajo nikogar v inozemstvu, da bi se potegnili zanje in povedali zavezniki javnosti, da je v Jugoslaviji velika masa ljudi—večina v Sloveniji—ki ne mara Stalina in ne kralja, a sami si ne more pomagati.

New Leader se torej moti, če misli, da Peter predstavlja kakšno demokracijo, v ostalem—da glavno vprašanje v Jugoslaviji je danes demokracija ali totalitarstvo in ne monarhija—je pa v pravem. New Leader je že lani izjavil, da nima najmanjših simpatij za kakšno monarhijo, toda vedno razlikuje med večjim in majšim zlom. Ta dva zla vidi tudi na Grškem in ker so mu komunisti tudi tam večje zlo, podpira Churchilla. V tem oziru je New Leader dosleden—kakor je br. Garden, ki podpira komuniste v Grčiji kot v Jugoslaviji, Churchill pa pobija partizane na Grškem, v Jugoslaviji jim pa maže brado s špehom. Konfuzija zares, a kljub temu ni tako temno, da bi ne videli zajca v grmu...

Ironična nota izzevni iz urednikove pripombe o Stalinu Velikem. Ampak jaz ne delim njegovega mnenja, da bo bodoča zgodovina res tako naivna. Bodoči objektivni zgodovinarji bodo natančno vedeli, da Stalin ni noben vojskovodja, kakor nista Churchill in Roosevelt, čeprav ima naslov maršala. Na komuniste, ki danes kriče, da Rusija zato zmaga, ker ima Stalina na čelu, se ne bo nihče oziral v bodočnosti; prav tako se ne bo nihče oziral na one, ki danes pravijo, da Rusija zato zmaga, ker ima dobri gospodarski sistem. Ameriške armade so tudi izvojevale celo vrsto sijajnih zmag na Pacifiku in na Francoskem—baškar so zdrobile močno nemško ofenzivo—torej ima po tej logiki tudi Amerika dober gospodarski sistem. Rubbish!—(Se pride.)

Ivan Molek.

Opomba urednika: Ko sem napisal zadnji komentar k Molkovemu zaključnemu članku—vsaj izgledalo je, da je zaključen—sem smatral, da je "debata" končana. Potem je Prosveta prejela štiri nadaljnje članke od br. Molka, ki so odgovori na moj komentar. Lahko bi se poslužil uredniške pravice in jih enostavno dal v arhiv ali pa črtal, kakor je on to delal s članki, poročili in dopisi, ki so bili v prilog osvobodilnemu gibanju v starem kraju—tudi poročila Dolenc in Londona, ko se je začela navduševati za partizane—v naslednjem hipu pa je z veliko gorečnostjo pisal o demokraciji... Ker sedanjí urednik Prosvete veruje v demokracijo ne samo v teoriji, marveč tudi v praksi, bo priobčil tudi te članke in jih ob koncu zaključil s svojim komentarjem. To bo definitivno "finis" te debate med nama.

Anton Garden.

Japonci internirali turškega poslanika

San Francisco, Cal., 31. jan.—Radio Tokio je naznanil internacijo Muzaffera Goekerja, turškega poslanika, in članov njegovega štaba. Turčija je nedavno pretrgala diplomatske odnose z Japonsko in internirala njenega poslanika v Ankari.

Slika iz urada Združenega odbora južnoslovanskih Američanov v New Yorku, kjer John J. O'Neill avtografiira knjigo "Prodigal Genius" v kateri je opisal življenje velikega jugoslovanskega električnega iznajditelja Nikole Tesle. Poleg avtorja stoji Louis Adamič in Charlotte Muzar, pomožna blaginica Združenega odbora.

Naši latinsko-ameriški sosedje

Vse latinske republike Južne Amerike južno od Rio Grande so prelomile diplomatske odnose z očiščenimi šlami. Dvanajst od teh je stopilo odločno na stran zaveznikov z napovedjo vojne najem. Dežele kot so Brazilija, Mehika in Kuba imajo svoje vojske in mornarje v boju na strani armade in mornarice Zedinjenih držav in Velike Britanije. A največji doprinos latinske Amerike zaveznikom v tej vojni je v materialnem pogledu, kar je velike važnosti za naše ekonomsko življenje in za naš obstanek sploh. Z ozirom na to naši južnoameriški sosedje niso le dobri sosedje, pač pa bistveno potrebni sosedje.

Iz pristanišč v Centralni in Južni Ameriki prihajajo ladje, naložene s surovinami, ki so potrebne v vojni produkciji združenih narodov. Sedaj, ko ima sovražnik v rokah ozemlje East Indies, je kavčuk iz latinskih ameriških dežel velike važnosti, ker omogoča zadostno produkcijo avtavnih obodov za armadna vozila. Brez zadostne količine kavčuka bi zavezniške armade v Franciji, Italiji, Sovjetski Rusiji, na Pacifiku, v Kini in Burmi trpele v zastoju in poteškočah v prodiranju in bojih proti sovražniku. Do nedavnega je bilo mogoče uporabljati sintetični kavčuk ali gumij, ki ga proizvajajo zavezniške dežele, za izdelavo težkih avtavnih obodov samo, ako je bilo temu primešano 20% pravega kavčuka. Kolike količine kavčuka dobivamo iz Brazilije, Venezuele, Mehike, Haitija in Paname vsak mesec, je vojaška tajnost.

Iz republike Ecuador dobivamo kot papir lahak les (balsa), iz katerega izdelujejo "mosquitova" letala in jadrna letala (gliders). Baker in nitrat (soliter) iz republike Chile se v ogromnih količinah uporablja v municijskih tovarnah združenih narodov. Chile pa poleg tega tudi Zedinjene države zalaga s bakrom. Pločevina, tungsten, bauxit in mika (slada ali rusko steklo) prihajajo iz Bolivije in vsaka izmed teh rudnin ali kovin je važna primes—koster se posebno. Tudi tungsten se rabi kot primes, ki trdi jeklo in iz njega tudi izdelujejo vlakna za električne žarnice. Iz bauksita se pridobiva aluminij. Iz mike se izdeluje na stotine različnih predmetov za radioaparate in električne priprave. Nafta iz Venezuele, Ekvadorja in Peruju goni naše ladje, letala in vojni ustroj sploh. Živež iz Argentine, Urugvaja, Paragvaja in iz drugih južnoameriških dežel, dalje sladkor iz Kube, El Salvadorja, Nikaragve in Dominikanske republike, kot tudi kava iz Brazilije, Kostarike ter Gvatemle, in sadje ter les iz Hondurasa, vse to igra izredno važno vlogo v vojnem prizadevanju in naporu demokratičnih dežel.

Spričo velikih potreb vojne industrije zaveznikov narodov so nastale v deželah južne Amerike vsakojake nove industrije. Zanimiv primer je pridelovanje oz. gojenje cinchonovih dreves, katerih lubje vsebuje zdravilno snov, iz katere se izdeluje kinin, lek proti mrzlici. Četudi je bilo to koristno drevo najprej odkrito na ameriškem kontinentu za časa španskega zavojevanja Južne Amerike, se je pa v resnici gojilo predvsem an v največji množini na Filipinih ter v holandski Vzhodni Indiji. Te dežele so pridelovale 90% kinina, ki ga je potreboval svet, a po japonski zasedbi tega otočja je ostal svet takorekoč brez nadaljnjih zalog tako potrebnega leka proti mrzlici ali malariji.

Uvidevajoč to veliko potrebo, je ameriški častnik, po imenu Arthur F. Fisher, tvegal svoje življenje, da je nabral na Filipinih vsaj nekaj semen cincho-

novih dreves ravno pred padcem Corregidorja. Ušel je srečno v letelci trdnjavi in prinesel s seboj dva milijona semenskih zrn tega drevesa. Iz Zedinjenih držav je bilo poslano dragoceno seme v trpišne predele Južne Amerike, kjer se je gojitev cinchonovih dreves naglo razširila, tako da je sedaj v Kolumbiji, Ekvadorju, Peruvi, Venezueli in v Braziliji na tisoče ljudi upošlenih s pridelovanjem kinina za svetovno potrebo.

Porast te industrije pa je le en primer, ki kaže, kako dobro, medsebojno "sodelovanje" pomaga industrijskemu razvoju dežel Južne Amerike. Samo v Braziliji je bilo v treh kratkih letih sosedskega sodelovanja z Ameriko zgrajenih 700 novih elektrarn. Ogromna jeklarina, Volta Redonda, v Braziliji, k zgraditvi katere je pripomogel ameriški kapital, ameriški inženirji ter drugi večaki na polju jeklarne industrije, bo, ko bo došla dovršena, največja jeklarina v latinski Ameriki ter bo proizvajala milijon ton železa na leto.

Nekateri ekonomski večaki so mnenja, da industrijski razvoj latinske Amerike lahko škoduje našemu izvozu, a drugi pa so prepričani, da latinska Amerika s svojimi 130 milijoni prebivalcev kaj lahko postane najboljša in največja odjemalka naših industrijskih produktov, ko bo zvišan življenjski standard njenega prebivalstva. To pa je mogoče samo potom razvoja in izkoriščanja njenih naravnih virov. Uporabnost velikega številca delavcev v važnih industrijah latinskih dežel bo pomnožila število konzumentov, ki bodo potrebovali blago iz našega trga ozir. iz naših tovarn in delavnic. In ameriški industrialci bodo tako dobili trg za svoje izdelke.

Taki so torej izgledi za bodočnost, a trenutno pa naši latinski sosedje v Južni Ameriki pomagajo združenim narodom izvajevati, da se vzpostavi mir, ki bo omogočil nadaljevanje sedanjega sodelovanja in nadaljnega razvoja v to smer.—FLIS.

Ogorčenje v Jugoslaviji proti kralju

London. (ONA)—Belgrajska časniška agencija Tanjug poroča brzojavno iz jugoslovanske prestolnice, da ogorčeni protesti jugoslovanskega prebivalstva proti stališču kralja Petra II. glede regentstva še vedno narastajo. Regentstvo je bilo ena ključnih točk sporazuma Tito-Subašić.

Omenjena brzojavka poudarja, da ima narodno-svobodilna vojska v tem pogledu podporo predelov, v katerih prevladuje srbsko-pravoslavna vera. Kot znano, se protivi kralj Peter regentstvu, češ, da bi bil to korak k uvedbi režima ene same politične stranke, in sicer komunistične.

V Prosveti so dnevne svetovne in delavske vesti. Ali jih čitate vsak dan?

Naznanilo in zahvala

Zalostnega srca naznanjam vsem sorodnikom, prijateljem in znancem lužno vest, da je 8. januarja 1945 za vedno preminul moj brat

JOSEPH GERM

Umri je v Duluthu, Minn., ob starosti 68 let. Pripeljan je bil na Virginijo, Minn., kjer se je vrtil poobeh 13. jan. t. l. ob 9. uri dopoldan po cerkvenem obredu. Pokojni je bil doma iz vasi Zagorica pri Dobrempolju, tafa Videm, in no domače klican Jožmanček. V Ameriko je prišel pred 32. leti. Tu zapušta brata Johna Germa na McKinleyju, Minn., sestro Mary Godec na Rauchu, Minn., sestrično Angelo Stepic v Virginiji, Minn. in še eno sestrično Josephine Šuštar v Coloradu, ter dve sestri v Jugoslaviji ako sta še živi. Najlepše so zahvalimo mrs. Annie Purkat, Frances Mesojedec, Josephine Udovich in mrs. Edna Carlson, ki so nabrale za cvetice in za maše, kakor vsem, ki ste ga obiskali ob trdnjavskem odru in se udeležili pogreba. Se enkrat prav lepa hvala mrs. Mary Godec, Angeli Stepic in Johnu Stepicu, mr. in mrs. Frank Schley in mrs. Martin Zelar iz Chisholma, Minn., ter vsem, ki sta nam kar koli dobrega storili v uri žalosti. Tebi, dragi brat, želimo, počiva v miru in lahka naj Ti bo ameriška zemlja.—Zalujoči ostali: John Germ, brat, in ostali sorodniki. McKinley, Minn.

RDEČA KOKARDA

Roman iz velike francoske revolucije

STANLEY WEYMAN

(Nadaljevanje)

Kradoma sem se splazil po golih stopnicah, pobral svečnik in se vrnil z njim na vrh. Ko sem stopil k Denizi in sva se spogledala, se je razlila po njenem obrazu rdečica, prav kakor bi zagorela zarja na jutranjem nebu. Ta rdečica ni več izginila; devojka je pobesila oči in se v vidni zadregi nekoliko odmaknila od mene. Zdi se mi, da je Deniza šele tistikrat prvič opazila nered svojih las in svoje obleke; spomnila se je, da je ženska in da sem jaz mož.

Trenutek je bil kaj nepripraven za take misli; vsak hip so se utegnili odpreti vrata ob vnožju stopnic in tolpa razbojnikov, hlepečih po plenu in še po hujšem, bi nama pridrla nasproti. A ta izraz in ta kretnja moje spremeljvalke sta mi ogrela srce in kri v mojih žilah je jela utripati kakor še nikoli ne. Nov pogum me je prešinil in podvojil mojo odločnost. Čutil sem se zmogljivega, da branim stopnice zoper tisoč neprijateljev, dokler bo ona pri meni. In vrhu tega sem se čutil, kako sem jo mogel še minuto poprej nositi v naročju, stiskati jo k sebi in čutiti na ustnicah dotik njenih las ter ostati brezčuten. Vedel sem, da je odslej ne bom več vzel na roke, ne da bi mi srce vztrepetalo v prsih.

V tem, ko me je obhajala ta gotovost, sem zdajci prisluhnul, zakaj razuzdani hrup v kuhinji, skozi katero nama je bilo bežati, je naraščal; in obenem mi je udaril v nosnice vonj po smodečem se lesu—opozorilo, da se nama bliža požar. Za nama, nasproti stopnic, so bila vrata; ob hodniku, po katerem sva bila prišla, je bilo še nekaj vrat. Dal sem svečo Denizi, proseč jo, naj stopi in pogleda po sobah.

"Nekje morate vendar najti kak plašč ali kaj podobnega!" sem dejal. "Tu se ne smeja ustaviti. Jaz bom med tem..."

Ropot mi je prestrigel besedo: vrata pod stopnicami so odletela in iz kuhinje je planil moški, ki se je s sklonjeno glavo zapodil po stopnicah navzgor. V levi roki je držal svečo, v desnici debel železen drog. Divja burja krikov in tuljenja je buhnila za njim skozi odprte duri.

Njegovo pojavljanje je bilo tako nenadno, da se nisva utegnila umakniti. Videl sem, da Deniza vsa dreveni od groze. Vzel sem ji luč iz rok, utrlil jo, izdrl svečo iz železnega podstavka in ga trdno zagrabil v pest; meč sem bil pustil v onem krilu, tako da sem bil brez orožja; a svečnik mi je utegnil na teh tesnih stopnicah in pod tem nizkim, nagnjenim stropom še bolj služiti. Da jih le ne bi prihrumelo še več!

Dedec je bil prišel do dveh tretjin stopnic, dvigaje svečo visoko pred seboj. Še pet ali šest pragov ga je ločilo od naju. Tedajci pa se je spotaknil, zaklel in težko telebnil na nos. Luč, ki jo je držal v roki, je ugasmila in midva sva bila v temi!

Nehote sem prijel z levico Denizo za roko, v opomin, naj nikar ne vpije v svojem strahu; obstala sva kakor dva kipa, še dihati se nisva upala. Možak, ki je bil tako blizu naju, a vendar ni slutil najine prisotnosti, je neprestano preklinjal. Po minuti strašne temnote, med katero je menda tipal iskal svoje sveče, je spet odklobuštral po stopnicah navzdol. Spodaj so bili med tem zaprti vrata in neznanec ni mogel takoj najti ključke. Naposled je vendar odprl. Odmaknil sem se ter porabil hrup, ki je tisti mah napolnil stopnice, da sem potegnil Denizo v sobo, ki je bila za nama. Zaprl sem vrata in obstal pri njih na preži.

Zdelo se mi je, da slišim njeno srce, kako utripa; pa a brčkone sem slišal le razbijanje svojega lastnega srca. V tej sobi sva bila za nekaj

časa na varnem; toda kako naj brez luči poiščevo oblačilo za ubožico? Kesal sem se že, da sva bila pobegnila s stopnic. Zda sva stala v popolni temi in nisva ničesar videla v svojem zatohlem skrivališču. Duh po dimu je postal čedalje ostrejši in tuljenje velikega požara se je razločno približevalo; dobro sem čul oddaljeno prasketanje ognja. Srce mi je uplahlilo.

"Gospodična," sem rekel tiho. Še vedno sem jo držal za roko. "Da, gospod," je zamrmrala s šibkim glasom. Zdelo se mi je, da se naslanja name. "Ali nima ta soba nobenega okna?" "Mislim, da so oknice zarpane."

Okrenil sem se v tisto stran. Hotel sem izpustiti dekličino roko, da bi mogel tipati okoli sebe, toda v svoje presenečenje sem začutil, da se obeša name in me noče izpustiti. Nato sem v temi začel njen vzdih; obsonela mi je na prsih, kakor da pada v nezavest.

"Pogum, gospodična! Pogum!" sem dejal, z grozo misleč na to, kaj bo z nama, če jo zapustijo moči.

"Oh... Oh, kako me je strah!" mi je zaječala na uho. "Bojim se, tako se bojim! Rešite me, gospod! Rešite me!"

Malo preje se je bila pokazala bolj hrabro, tako da sem zdaj kar ostrmel. Takrat mi še ni bilo znano, da ima tudi najbolj pogumna ženska svoja šibka trenutja. Toda zdaj nisem utegnil premišljevat. Težko mi je ležala v naročju in srce mi je brezumno utripalo, ko sem iskal okoli sebe pomoči ali vsaj dobre misli. A zaman sem gledal v temo. Zda nisem niti več vedel, kje so bila vrata. Bil sem sam z Denizo in brez zaščite; umik nama je bil odrezen in plamen se je približeval. Čutil sem, kako ji je padala glava nazaj; po tem sklepal, da se je bila onesvestila. Vse, kar sem mogel v tem položaju, je bilo to, da sem jo držal in prežal na vse, kar se je utegnilo zgoditi.

Zelo dolgo (vsaj meni se je zdelo tako) se ni nič zgodilo. Nato se je pod stopnicami iznova vzdignil glasnejši hrup—znamenje, da so se vrata spet odprla. Po golih stopnicah so zapropale koke. Baš tisti mah sem utipal vrata; naglo, a rahlo sem položil Denizo na tla, nekoliko v kraj od vrat, in sem se postavil na prag. Še vedno sem stiskal v roki svečnik, pripravljen na najhujše.

Slišal sem jih, kako so tekli mimo vrat; nato so se ustavili in jaz sem vnovič stisnil orožje. Tedajci pa je zadonel glas, ki mi je bil dobro znan, in zaklical neko povelje. Z radostnim vriskom sem odprl vrata in planil prednje; kaneje so mi pripovedovali, da sem bil podobno strahu, ki vstane iz groba. Bili so štirje in vodil jih je abbe Benoit.

Vrli svečnik se mi je vrgel okoli vratu in me poljubil.

"Ali ste ranjeni?" je vzkliknil. "Ne," sem rekel z grobnim glasom. "Tedad je vendar prišli!"

"Da," je odvrnil, "baš še za časa, da vas rešim. Bog bodi zahvaljen! Pa gospodična? Kje je gospodična de Saint-Alais?" je nadaljeval živahno, gledaje me, kakor bi dvomil o moji zdravi pameti. "Ali ne veste o njej ničesar?"

Brez odgovora sem mu obrnil hrbet in sem se vrnil v sobo. Sledil mi je z lučjo v roki in za njim njegovi spremljevalci, med katerimi je bil tudi Buton. Čeprav so bili neotesani seljaki, so se vendar odmaknili in odkrili, ko so zagledali Denizo. Ležala je tam, kjer sem jo bil pustil, z glavo sredi razpuščenih las, in njen otroški obrazek z napol zaprtimi očmi je bil blede in slovesen kakor obraz mrtliča.

(Dalje prihodnjic.)

AMERICANS WHO DIED IN THE BASTOGNE BATTLE

ONE OF THE FIRST PHOTOS of the bitter fighting at Chaumont, Belgium, five miles south of Bastogne, shows three Americans lying dead in the snow. They died during the Nazi attack on the heroic defenders. A jeep, one of the vehicles of the 4th Armored Division of Patton's Third Army, which relieved the trapped American garrison at Bastogne, races onward. Official U. S. Army Signal Corps Radiophoto.

Solznih oči gleda dekle proti večeru in zapazi od morinjske strani čoln, ki se hitro bliža obrežju. Zda sva spozna veslarja in se vrne v sobo, da ga naznani materi.

Ko dospje čoln do brega, skoči iz njega mladenič v krasni obleki bogatih Risnjanov in hiti do bližnje hiše, kjer s klicem krepko udari na vrata. Brzo mu odpro, in prišlec stopa v gorenjo sobo, kje ga strahoma pričakuje mati in hči; Bog ve, kaj ji ima sporočiti z nemilih gora!

"Dobro jutro! — Skrijte me, neprijatelj, so mi za petami..."

"Ali za Boga, kako si došel k nam, in gori se bijejo?" vpraša ga prestrašena žena s pomilujočim glasom.

"Pozdrav od očeta; njemu je povsem dobro! Želel sem vas videti; saj je mir po brdih, ker neprijatelj ne morejo dalje... Ali orožniki so mi sledili in utekel sem jim stežka.—Danica, in ti mi še roke ne podaš? Oj, če bi znala, da sem vse te nevarnosti prebil zaradi tebe!"

"Zaradi mene, Bogdan?—Zaradi mene bi bil moral ostati pri mojem očetu in ne ostaviti svojega mesta, ko pride do boja?—Ali čuješ strel iz pušk in topov? Do nas se širi jek, in mladi Bogdan obiskuje svoje znance!"

Z grkim glasom ga je odvrnila deklica in šla na rupo, ne da bi ga pogledala.

Prestrašen zre Bogdan za njo, osupla mati pa ga prime za roko, rekoč: "Pusti jo, Bogdan; skoro bo mislila drugače. Pojdi, da se skriješ, dokler ni prepoznal!"

Brez odgovora gre za njo v spodnje prostore, kjer se skriva za drvi in sodi.

Kmalu potem pridejo orožniki.

"Ali nisi videla tukaj ubežnika?" vpraša vodnik Danico.

"Videla. Tekel je ravno do naše hiše, ali kje je sedaj, ne vem."

Orožniki stopijo v hišo.

"Mati, povej, ali ni ubežnik zgora pri tebi?"

"Kakor vidiš, ni ga. Bil je pri meni, ali odšel je."

"Tudi vaš oče je pri vstaših," reče neki orožnik.

"Res, da je. Kaj moremo mi zato?" odgovori žena.

"In vi ste z njim v zvezi in..."

mu javljate vsakojake novosti? Pošiljate mu poročila?" izprašuje vodnik dalje.

"Tega ne moremo, sam dobro veš, ker ste zasedli vsa pota. In sedaj ne želite ničesar več?"

"Saj nam ne poveš resnice; vpraševal bi zaman."

"Kar vem, govorim!"

"Dobro. Razkaži nam hišo."

Preiščejo torej, kar se da nagloma preiskati; toda kmalu odidejo, da ne izgube sledu za ubežnikom.

V tem je stala Danica na hodniku in zrla proti krivošijanskim bregovom. Po morju se je zibal ribiški čoln.

"Hvala Bogu!" vzklikne dekle na tihem. "Grgur prihaja. Pomoci mora!"

In ko vesla tja pod hišo, reče Danica ribiču: "Opoldne me čakaj pri samostanu, govoriti moram s tabo!"

Z roko migne Grgur in skoči pri bližnjem zidu iz ladje.

Sedaj stopi mati k hčerki, resna, vitka žena blagega obličja in milosrčnega pogleda.

"Zakaj si žalila Bogdana?" vpraša jo milo. "Tvoj zaročenec je in bodoči gospodar, kakor želi naš oče."

Razni mali oglasi

POMIVALKE POSODE

Stalno delo. Ob nedeljah in praznikih se ne dela. Oglasite se v Employment Office, 3rd floor.

MARSHALL FIELD & CO.
State—Washington

"HEADERMEN"

Mašinistom mašine operatorje, moške in ženske. Težake, čistilne in splošna dela.

BOSS BOLT & NUT CO.
3403 W. 47th Street

NA PRODAJ JE

dobro idoča čistilnica obleke in praviteljnice čevljev. Najemna samo \$50.00 mesečno. Proda se po zmerni ceni.

PARIS CLEANERS

4835 N. Damen Ave.

Phone Longbeach 8786

HIŠNIK "JANITOR"

More biti izkušen za hotelsko delo. Stalna služba—\$80.00 na 4707 Malden Avenue.

Slika kaže tri ameriške vojaške bolničarke, ki delajo v bolnišnici blizu Nettuna, Italija. Kakor je razvidno, si morajo tudi same vodo donositi. Od leve na desno so: Lt. Sue Hancock iz Shullburga, Wis., Lt. Jessie Paddock iz Minneapolisa, Minn., in Lt. Eleanor Hulbert iz Los Angelesa, Calif.

Razni mali oglasi

DELO DOBE USNJARJI

"Leather Workers"

Na starost se ne ozira.
54 urni teden.
Čas in pol za nadurno delo.
Izkušnost se ne zahteva.

CHICAGO BELTING COMPANY

113 No. Green Street, ali
kličite Miss Reilly, Monroe 5010

POTREBUJEMO ŽENSKO za kuhanje in druga dela. Sprejememo tudi dve sestrji ali mater in hčer. Dobra plača. Privatno stanovanje na Lake in Glencoe. Kličite Humboldt 4411 in vprašajte za H. Loeff.

\$50.00 ZASTONJ

Ako mi poveste nekoga, ki ima dobro karo na prodaj. Ali pa jaz kupim vašo karo in vam dam \$50.00 v gotovini.

PHONE SEEley 0607

Po 6. uri P. M. pa JUNiper 7810.

DELO DOBE

HIŠNICE

"JANITRESSES"

Ženske za čiščenje

Delovne ure od 5:30
popoldne do 12. ure zvečer.

Vojno nujna industrija.
Rabimo tudi
pomočnice v jedilnici

VPRAŠAJTE pri:
ILLINOIS BELL

TELEPHONE

COMPANY

"EMPLOYMENT OFFICE"

ZA ŽENSKO

Street Floor

309 W. Washington

Street

TISKARNA S.N.P.J.

sprejema vsa

v tiskarsko obrt spadajoča dela

Tiska vabila za veselice in shode, vizitnice, časnike, knjige, koledarje, letake itd. v slovenskem, hrvaškem, slovaškem, češkem, angleškem jeziku in drugih

VODSTVO TISKARNE APELIRA NA ČLANSTVO SNPJ. DA TISKOVINE NAROČA V SVOJI TISKARNI

. Vsa pojasnila daje vodstvo tiskarne
. Cene zmernne, uniplako delo prve vrste

Pišite po informacije na naslov:

SNPJ PRINTERY

2657-58 S. Lawndale Avenue Chicago 23, Illinois
TEL. ROCKWELL 4804

NAROČITE SI DNEVNIK PROSVETO

Po sklepu 12. redne konvencije se lahko naroči na list Prosveto in prijete eden, dva, tri, štiri ali pet članov in ene družine k eni naročnini. List Prosveta stane za vse enako, za člane ali nečlane \$6.00 za eno leto naročnino. Kot va člani še plačajo pri assessmentu \$1.20 za teden, se jim to prijete za naročnini. Torej sedaj ni varstva, reči, da je list predrag za člane SNPJ. List Prosveta je naša lastnina in gotovo je v vsaki družini nekdo, ki bi rad čital list vsak dan.

Pojasnili:—Vselej kakor hitro kateri teh članov preneha biti član SNPJ, ali če se preseli proč od družine in bo zahteval sam svoj list teden, bode moral tisti član iz dotične družine, ki je tako skupno naročena na dnevnik Prosveto, to tako naznaniti upravništvu lista, in obenem doplačati dotično vsoto listu Prosveta. Ako tega ne stori, tedaj mora upravništvo znižati datum za to vsoto naročniku.

Cena listu Prosveta je:

Za Zorui, drsive in Kanado	\$6.00	Za Chicago in okolico je	\$7.50
1 teden in	4.00	1 teden in	6.30
2 tednika in	3.00	2 tednika in	5.10
3 tednika in	2.40	3 tednika in	3.90
4 tednike in	1.20	4 tednike in	2.70
5 tednikov in	nič	5 tednikov in	1.50
Za Evropo je		\$8.00	

Izpolnite spodnji kupon, priložite potrebno vsoto denarja ali Money Order v pisnu in si naročite Prosveto, list, ki je naša lastnina.

PROSVETA, SNPJ.
2657 So. Lawndale Ave.
Chicago 23, Ill.

Priloženo pošiljam naročnino za list Prosveto vsoto \$

1. Ime Čl. družita št.

Naslov

Ustavite teden in ga pripilite k moji naročnini od sosedih članov moje družine:

2. Čl. družita št.

3. Čl. družita št.

4. Čl. družita št.

5. Čl. družita št.

Mesto Družina

Nov naročnik ☐ Star naročnik ☐

DALMATINSKE POVESTI

Igo Kai

GLJEVSKI PASTIR

(Nadaljevanje)

"Nisem izdajica," odvrne Andro, "neverniku ni treba imeti vere."

"Toda možu!" reče Musa in potegne samokres izza pasa. Kamen drsne ob jeklo, iskre se razkrope, pok—in sivi dim zavije vse prisotne, dočim straže pašo trdno vklejejo.

Bledega lica, ali neprestrašen stoji Andro pred njim. Cvita se trdno oklene njegove roke.

"Ali živiš? Ali te ni Bog hotel kaznovati za tvoje izdajstvo?" krične paša.

"Ne srdi se, danes nisi mogočni paša, nego preprost suženj," odgovori mu Andro.

"Dovolj, da izpregovorim nekoliko besed!" pravi zdaj paša v srbskem jeziku. "Tebi, gljevski pastir, je doneslo izdajstvo srečo, kakor vidim. Tudi meni jo je doneslo, dokler sem veroval samo Turkom... Vedite, tudi mene je porodila srbska mati.

Zaradi dobička sem se poturčil, izdajica prave vere, dospel sem na vrhunec zemeljske mogočnosti. Zda me je zapustila sreča. Po gjauru, po ubožnem pastirju, ki me je prevaril, sem moral pasti... Dobro tudi tako. Zakaj sem mu veroval? Ako sem zapravl življenje, bodi! Ali dovolite mi, da se vrnem k stari veri, predno odpotujem na ont svet. Želim umreti kot kristjani!"

Radostni so kristjani, ko čujejo te besede, in Lepetun, ki se ne more upirati junaški hčeri in mnogim zaslugam Andrijevim, mora pripravljati dovolj za dvojno svečanost: za žnitev hčerke in Andrija—in krst paše sarajevskega.

Seveda ni bilo več govora o Musovi smrti.

Mostarskega bega so oprostili s pogojem, da odpotuje šele po svečanosti.

Pri žnitvi "gljevskega pastirja" pa sta bila navzoča sarajevski paša in mostarski beg.

TEŽAVNA REŠITEV

"Oj, Bože, že zopet se začneja streljanje! Ubogi oče moj!"

Tako vzdihala vitka mladenka, ki je ranega jutra stopila na prostorno in ravno postrežje domače rupe, v kateri nabirajo deževnico, ker žive vode ni dosti v okolici. Iz gorenjega nadstropja te hiše, stoječe na morskem bregu, drže vrata na oni hodnik, okrog katerega stoji v čakah raznovrstne cvetice. Kaj krasno se vidi odtod na zaliv morinjski in na one velikanske, pečevite gore, ki se vzpenjajo naravnost od morja do sinjega neba: gore krivošijanske.

S severa se čuje živahno streljanje, da se volti jek neprestano zaletava ob nasprotno pečine. Na onih vrhovih in po ruševih dragah se bore že štiri tedne vstaši s cesarsko vojsko. Ali dan za dnevom se morajo umikati, dan za dnevom popuščati počasi nepredujočim vojakom one klanice, katere so hoteli braniti s krvjo in življenjem. Časih se udeležujejo boja tudi bojne ladje, ki ponosno plujejo po zalivu. Strahen polom se razlega iz velikanskih topov in opominja vstaše, naj se podajo; grozne krogle nosijo ono strogro poročilo gori med viseče pečine, kjer se jim morajo umikati borilci.